

CIVIL SZERVEZETEK TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE

KUTATÁSI JELENTÉS

2020. február

TARTALOM

Tartalom	2
Összefoglaló.....	3
Célok, módszertan	4
A civil szervezetek fogalma	5
Konkrét szervezet megnevezése	5
A szervezetek besorolása	6
Civil szervezetektől elvárt tevékenységek	8
A civil szervezetek és a civilek kapcsolata	10
A civil szervezetek a civilek életében.....	10
A civilek a civil szervezetek életében.....	10
Függelék – a kutatás kérdőíve	17

ÖSSZEFOGLALÓ

- Bizonytalan az emberek ismerete a civil szervezetekről. A felmérésben megkérdezetteknek csupán 30 százaléka tudta beazonosítható módon felidézni egy országos civil szervezet nevét, helyi szervezetet pedig még ennél is kevesebben tudtak megnevezni.
- A civilség meghatározásánál a szervezetek beszédes nevei adnak iránymutatást. Az emberek az egyesületeket, az alapítványokat inkább tartják civilnek, mint a szakszervezeteket vagy a munkaadói érdekképviselőket.
- A vélemények erősen megosztottak a tekintetben, hogy a Magyar Vöröskereszt, a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) és a Magyar Helsinki Bizottság civil szervezet-e vagy sem. A pártszimpátiának ugyanakkor nincs érdemi hatása: utóbbi kettőt sem a kormánypárti, sem az ellenzéki szavazók nem tartják kevésbé civilnek.
- Leginkább azt várják az emberek a civil szervezetektől, hogy segítsék a rászorulókat, és biztosítsanak lehetőséget, teret azoknak az aktív állampolgároknak, akik részvételükkel, támogatásukkal szeretnének tenni a közjó érdekében. Ugyanakkor azt is fontosnak tartják, hogy a civil szervezetek a politikai szempontból nagyobb aktivitást jelentő tevékenységekkel is foglalkozzanak: nyilvánuljanak meg közéletikérdésekben, mozdítsanak elő közérdekű ügyeket. Ebben a vonatkozásban már érzékelhető a kormánypárti és az ellenzéki szimpatizánsok álláspontja közötti eltérés.
 - A Fidesz szavazói kevésbé várják el a civilektől a politikailag proaktívabb tevékenységeket, mint ahogyan azzal is kisebb mértékben értenek egyet, hogy a civil szervezeteknek fel kellene hívniuk a figyelmet az állami szervek és a kormány hiányosságaira, hibáira.
 - Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a kormánypárttal szimpatizálók teljes mértékben elfogadhatatlannak tartanák a politikailag érzékenyebb aktivitásokat. Az általános nézet körükben is inkább támogató.
- A megkérdezettek bő tizede jelezte, hogy kapott már segítséget valamely civil szervezettől, személyesen ő vagy rokona, ismerőse. Ez az arány a budapestiek körében magasabb, mint a vidéken élők esetében.
- A civil szervezetek és az állampolgárok másik irányú kapcsolata nagyobb intenzitást mutat. 36 százalék jelezte, hogy a megelőző három évben valamilyen formában segített, támogatott civil szervezetet, vagy részt vett a munkájában. A legtöbbet említett támogatási forma az egyszázalékos SZJA-felajánlás, valamint más pénzbeli adomány. Azok, akik eddig még nem segítettek, támogattak civil szervezetet, ennek legfőbb okaként az ismerethiányt jelölték meg. A második legtöbbet említett hátráltató tényező az anyagi források hiánya.
- A válaszadók potenciálisan az olyan szervezetek támogatását tudják elképzelni, amelyek – a kérdőíven felsorolt témák közül – a környezetvédelemmel, a gyermekek jogaival vagy az egészségüggyel foglalkoznak. Az LMBT-jogokkal foglalkozó civil szervezetek támogatására a legkisebb mértékű a hajlandóság, a nemzeti kisebbségek ügye pedig az utolsó előtti helyre sorolt támogatandó terület. Mindez visszaigazolja a kisebbségek iránti érzékenység alacsony szintjét.
- Azok, akik korábban már segítettek, támogattak civil szervezetet, minden területen lényegesen nagyobb hajlandóságot mutatnak a jövőbeli támogatásra azoknál, akik korábban nem segítettek.

CÉLOK, MÓDSZERTAN

A civil szervezetekkel kapcsolatos társadalmi vélekedésről kevés kutatási adat áll rendelkezésre, és ezek is jellemzően a terület néhány jól körülhatárolt aspektusát vizsgálják csak. Jelen kutatásban két olyan kérdéskörre fókuszáltunk, amelyekről eddig korlátozottak voltak az ismereteink. Az elsőben arra kerestük a választ, hogy milyen kép él az emberekben a civil szervezetekről, milyen szerepeket várnak el tőlük. A másodikban pedig arra, miként valósul meg a civil szervezetek és az emberek, azaz a civilek közötti oda- és visszairányú kapcsolat. Mik az elérés, a részvétel, a segítség, a támogatás módjai, gyakorisága, hátráltató tényezői. A társadalmi vélekedést egy reprezentatív közvélemény-kutatás segítségével térképeztük fel, melynek kérdőíve a Függelékben olvasható.

A Civilizáció és a Political Capital közös kutatásának adatfelvételét 2019. november 28-a és december 5-e között a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet készítette, az ország több mint 100 településén véletlenszerűen kiválasztott 1200 felnőtt állampolgár személyes megkérdezésével. A minta kisebb torzulásait a KSH adatait felhasználva matematikai eljárással, úgynevezett súlyozással korrigálták, így a minta pontosan tükrözi a szavazókorú lakosság településtípus, nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetételét. A közölt adatok hibahatára a teljes mintában a válaszok megoszlásától függően legfeljebb ± 3 százalék.

A CIVIL SZERVEZETEK FOGALMA

A kérdőív első részében arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az emberekben milyen kép él a civil szervezetekről, meg tudnak-e nevezni helyi vagy országos civil szervezetet, különböző típusú, létező szervezeteket civilnek tartanak-e, illetve milyen feladatokat várnak el tőlük.

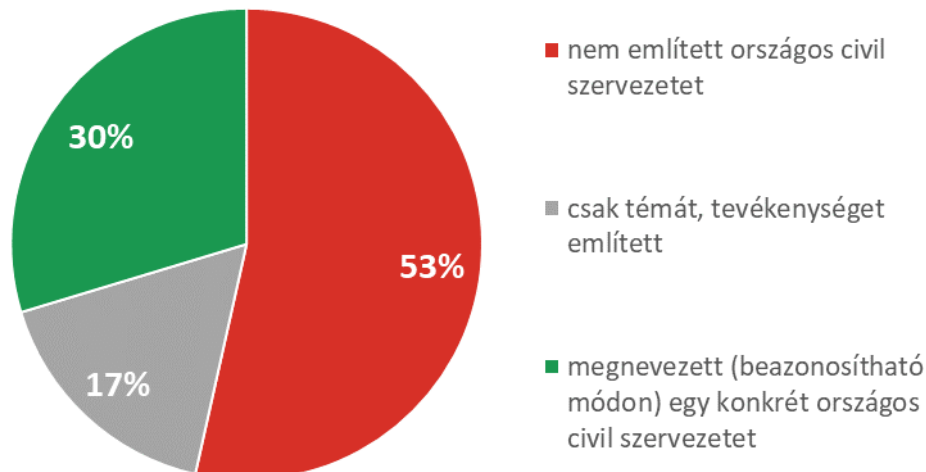
Ebben a kezdő részben szándékosan nem adtunk semmilyen támpontot, fogalommagyarázatot arra vonatkozóan, hogy mi értendő civil szervezet alatt; kifejezetten az egyénekből kialakult képre voltunk kíváncsiak.

KONKRÉT SZERVEZET MEGNEVEZÉSE

Az első két kérdésben a résztvevőket arra kértük, nevezzenek meg egy országos, illetve egy helyi civil szervezetet. Nem volt elvárás, hogy az adott szervezet nevét pontosan említsék, elegendő volt a beazonosíthatóság. A cél a téma felvezetése volt, a ráhangolódás, hogy a következő kérdésekre relevánsabb válaszokat adjanak majd.

A megkérdezettek több mint fele (53%) egyáltalán nem tudott megnevezni országos civil szervezetet, további 17 százalékuk pedig csupán témát vagy tevékenységi területet említett, konkrét szervezet megnevezése nélkül. A teljes minta 30 százaléka említett – beazonosítható – módon létező civil szervezetet.

1. ábra: Országos civil szervezetek spontán említése (a válaszok megoszlása a teljes mintában, százalékban)

Az öt legtöbbet említett konkrét szervezetek:

1. Magyar Vöröskereszt (86 említés)
2. Magyar Máltai Szeretetszolgálat (58)
3. Társaság a Szabadságjogokért (33)
4. Civil Összefogás Fórum (18)
5. Magyar Helsinki Bizottság (12)

A legalább három megkérdezett által említett további szervezetek:

- 8 említés: Greenpeace Magyarország

- 7 említés: Nagycsaládosok Országos Egyesülete; Ökumenikus Segélyszervezet
- 6 említés: Amnesty International; Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége; Menhely Alapítvány
- 5 említés: Levegő Munkacsoport; Magyar Hospice Alapítvány; Nyugdíjasok Országos Szövetsége; Oltalom Karitatív Egyesület; Transparency International Magyarország
- 4 említés: Bátor Tábor; Gyermekétkeztetési Alapítvány; Magyar Állatvédők Országos Szervezete
- 3 említés: Magyar Cukorbeteg Országos Szövetsége; Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége; NANE Egyesület; Rex Kutyaotthon Alapítvány; Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége.

Mivel csak egy szervezetet kellett megnevezni, a lista nem tekinthető ismertségi rangsornak, csak azt jelzi, mely szervezetek jutnak először az emberek eszébe, amikor civil szervezetekre gondolnak.

Némileg meglepő, hogy a fővárosban, a vidéki városokban és a falvakban élők ugyanolyan arányban tudtak megnevezni létező országos civil szervezetet; a mintában tapasztalt eltérések nem voltak statisztikailag szignifikánsak. Ugyanígy, a korcsoportok és a nemek tekintetében sem mutatkozott érdemi különbség. Egyedül az iskolai végzettség esetében tapasztalható, hogy a kevésbé iskolázottakhoz képest a diplomások nagyobb arányban tudtak civil szervezetet megnevezni.

A helyi civil szervezet felidézése még többeknek okozott gondot: összesen csak 15 százalék tudott valamilyen szervezetet említeni, ráadásul jellemzően nem tudták pontosan megnevezni ezeket. Csupán annyit említettek, hogy például van valamilyen népdalkör, vagy hogy „a helyi polgárőrség”, a „helyi kutyamenhely”.

A SZERVEZETEK BESOROLÁSA

A harmadik kérdésben 11 létező szervezetet soroltunk fel a megkérdezetteknek, akiknek azt kellett megmondaniuk, hogy az említettek szerintük civil szervezetek vagy nem. Kifejezetten olyan szervezeteket választottunk, amelyek statisztikai értelemben civil szervezetek ugyan, de a köznapi értelemben nem feltétlenül magától értetődően tekinthetők annak. A kérdéssel pont arra kerestük a választ, hogy ez utóbbiról mi mondható el.

A megkérdezetteknek a következő szervezeteket kellett besorolniuk: (1) *Vasutasok Szakszervezete*; (2) *„Fauna” Természetvédelmi Egyesület*; (3) *Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK)*; (4) *Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége (MGYOSZ)*; (5) *Szent László Óssejt Alapítvány*; (6) *Csellengő Kisállatmenhely Alapítvány*; (7) *Ifjúság és Családjogvédő Egyesület*; (8) *„Kinizsi” Sporthorgász Egyesület*; (9) *Magyar Vöröskereszt*; (10) *Társaság a Szabadságjogokért*; (11) *Magyar Helsinki Bizottság*. Igyekeztünk beszédes nevű szervezeteket választani, ami utal a szervezet működési területére, valamint a szervezeti formára is.

Az alábbi ábra a kapott besorolásokat mutatja, az említések sorrendjébe rendezve a szervezeteket. Legtöbbször, a megkérdezettek háromnegyede a *Csellengő Kisállatmenhely Alapítványt* minősítették civil szervezetnek, és ugyanennyien nem tartják annak az MKIK-t.

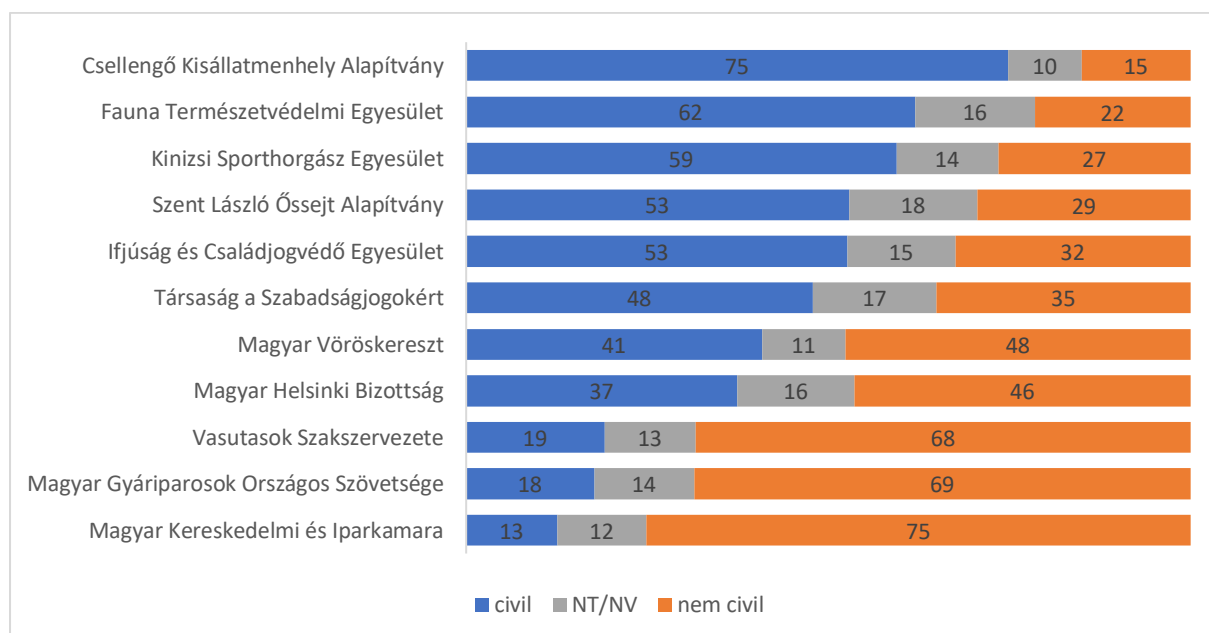
A 11 felsorolt szervezetből ötnek a nevében szerepel a működési formára utaló *alapítvány*, illetve *egyesület* kifejezés; ettől aligha függetlenül a besorolási rangsor első öt helyére éppen ezek a szervezetek kerültek.

A lista végén szereplő MKIK, MGYOSZ és a Vasutasok Szakszervezete) arról tanúskodnak, hogy a munkaadói, a munkavállalói és a vállalkozói érdekvégyesítő szervezetek nem tartoznak a lakosság civil szervezetekről alkotott fogalmi körébe.

A TASZ és a Magyar Helsinki Bizottság besorolása erősen megosztott. Előbbi esetében relatív többségben vannak azok, akik civilnek tartják (48/35), míg utóbbi vonatkozásában fordított a helyzet (37/46). Még ennél is nagyobb a megosztottság a Magyar Vöröskeresztet illetően: 41 százalék szerint civil, 48 százalék szerint nem az.

A megkérdezettek egy nem elhanyagolható része, 10-18 százaléka volt bizonytalan a szervezetek besorolásában.

2. ábra: Szervezetek besorolása (a válaszok megoszlása a teljes mintában, százalékban)

A Magyar Vöröskereszt, valamint a TASZ nemcsak a felsorolt listában szerepelt, de relatíve magas volt a spontán említettségi aránya már a kérdőív elején. Ez lehetőséget ad arra, hogy megvizsgáljuk a válaszok koherenciáját, tehát azt, hogy akik maguktól említették a két szervezet valamelyikét, vajon a listában is civilként jelölték-e meg őket.

A Magyar Vöröskeresztet említők esetében a válaszok 80 százaléka összhangban volt. 20 százalékuk (17 megkérdezett) ugyanakkor a későbbi kérdésben már bizonytalan volt, illetve nem tartotta civilnek a Magyar Vöröskeresztet. A TASZ esetében 93 százalékos volt a koherencia, szinte kivétel nélkül minden említő kitartott a korábbi besorolása mellett.

A civil szervezetek egy csoportja jó ideje a kormány és az általa irányított média keresztműzébe áll, ezért megvizsgáltuk, hogy a szervezetek besorolása miként alakult az egyes pártpreferencia-csoportokban. Általában elmondható, hogy a kormánypárti-ellenzéki szimpátia nem befolyásolja a besorolást. A választott párttal nem rendelkezők, vagy az azt eltitkolók, illetve a szavazástól

mindenképpen távol maradók bizonytalanabbak a besorolást illetően. A kormánypárttal vagy az ellenzékkel való szimpátia a TASZ és a Magyar Helsinki Bizottság esetében sem befolyásolja azok besorolását: a Fidesz-szimpatizánsok nem tartják kevésbé civilnek ezt a két, a kormányzat által kritikusan szemlélt civil szervezetet.

CIVIL SZERVEZETEK TŐL ELVÁRT TEVÉKENYSÉGEK

Azt is felmértük, a válaszadók mennyire tartják fontosnak, hogy a civil szervezetek foglalkozzanak bizonyos tevékenységekkel. Az általunk felsorolt öt tevékenység között szerepeltettünk olyat, amelynél széleskörű támogatottságra számítottunk (pl.: „Segítsék a rászoruló társadalmi csoportokat”), de olyat is, amely politikai jellege miatt megosztóbb (pl.: „Indítsanak petíciót, gyűjtsenek aláírásokat közérdekű ügyekben”).

Az alábbi táblázat a tevékenységek fontosságának átlagos megítélését mutatja a 0-10 skálán. Bár a három politikusabb aktivitás némileg alacsonyabb átlagértéket kapott, egy 11-fokú skálán a két szélsőérték közötti 1 alatti eltérés minimálisnak számít. Ebből arra következtethetünk, hogy az emberek döntő többsége nem politikai színezet alapján dönti el egy tevékenységről, mennyire tekinti fontosnak egy civil szervezet életében.

1. táblázat: Tevékenységek fontosságának megítélése (a válaszok átlaga a 0-10 skálán)

	Válaszok átlaga a 0-10 skálán
Segítsék a rászoruló társadalmi csoportokat.	7.74
Biztosítsanak lehetőséget, teret azoknak az aktív állampolgároknak, akik részvételükkel, támogatásukkal szeretnének tenni a közös érdekében.	7.72
Indítsanak petíciót, gyűjtsenek aláírásokat közérdekű ügyekben.	7.14
Fejezzék ki álláspontjukat országos közéleti kérdésekben.	7.03
Fogalmazzanak meg javaslatokat, tanácsokat politikusok, állami intézmények számára.	6.91

Ha azonban a két fő pártpreferencia-csoportban nézzük a kapott átlagokat, akkor egyértelmű mintázat figyelhető meg. A két politikailag teljesen semleges tevékenység megítélésében nem mérhető statisztikailag szignifikáns eltérés. A három politikai színezetű tevékenységet viszont a kormánypárt szimpatizánsai kevésbé gondolják fontosnak, mint az ellenzéki pártokéi.

2. táblázat: Tevékenységek fontosságának megítélése a két fő pártpreferencia-csoportban (a válaszok átlaga a 0-10 skálán)

	Átlagok a kormánypárti szimpatizánsok körében (N=423)	Átlagok az ellenzéki szimpatizánsok körében (N=424)
Segítsék a rászoruló társadalmi csoportokat.	7,59	7,76
Biztosítsanak lehetőséget, teret azoknak az aktív állampolgároknak, akik részvételükkel,	7,59	7,75

támogatásukkal szeretnék tenni a közjó érdekében.		
Indítsanak petíciót, gyűjtsenek aláírásokat közérdekű ügyekben.	7,05	7,41
Fejezzék ki álláspontjukat országos közéleti kérdésekben.	6,89	7,33
Fogalmazzanak meg javaslatokat, tanácsokat politikusok, állami intézmények számára.	6,81	7,30

A civilek és a politika viszonyáról egy direkter kérdés is feltehető a kutatásban. Annak érdekében, hogy ne torzítsa a többi kérdésre adott választ, a kérdőív végén került erre sor. A kérdés arról szólt, fontos-e, hogy a civil szervezetek tevékenységükkel felhívják a figyelmet az állami szervek és a kormány hiányosságaira, hibáira, vagy éppen ellenkezőleg, a civileknek nem dolguk az állami szervek, a kormány kritizálása. A válaszadók majdnem kétharmada fontosnak tartotta, 27% pedig inkább úgy vélekedett, hogy ez nem dolga a civileknek.

A várakozásoknak megfelelően eltérően vélekednek erről a kormánypártiak és az ellenzékiek, de nem annyira jelentős mértékben. Utóbbiak körében elsősorban többségben vannak azok (76%), akik számára fontos, hogy tükröt tartsanak a civilek a kormánynak. A Fidesz-szimpatizánsok abszolút többsége is hasonlóképp vélekedik, de az ellenzékiekhez képest majdnem dupla akkora arányban gondolják azt, hogy ez nem dolga a civileknek (34, illetve 18%).

3. táblázat: Vélemények a civilek és a politika viszonyáról (százalékos arányok a teljes mintában és a két fő pártpreferencia-csoportban)

	A teljes mintában kapott eloszlás (%)	A kormánypárti szimpatizánsok körében kapott eloszlás (%)	Az ellenzéki pártok szimpatizánsai körében kapott eloszlás (%)
Fontos, hogy a civil szervezetek tevékenységükkel felhívják a figyelmet az állami szervek és a kormány hiányosságaira, hibáira	65	60	76
A civileknek nem dolguk az állami szervek, a kormány kritizálása	27	34	18
Nem tudja megítélni	8	6	6

A CIVIL SZERVEZETEK ÉS A CIVILEK KAPCSOLATA

Annak érdekében, hogy a hátralévő kérdéseknél egyértelmű és egységes legyen, hogy mit értünk civil szervezet alatt, a kérdezőbiztosok az alábbi meghatározást olvasták fel:

A továbbiakban civil szervezeten olyan önszabályozó társadalmi szerveződést, jellemzően alapítványt vagy egyesületet értünk, amely az állampolgárok elhatározásából jött létre, és nonprofit módon, az államtól függetlenül, a közjó javára működik. A következő kérdések ilyen civil szervezetekre vonatkoznak.

A CIVIL SZERVEZETEK A CIVILEK ÉLETÉBEN

Az első részben a szervezetektől az emberek irányába mutató kapcsolódást térképeztük fel. Ennek során a megkérdezettek 14 százaléka jelezte, hogy az interjút megelőző három évben kapcsolatba próbált lépni vele valamilyen civil szervezet (például tájékoztató anyagot kapott, megkeresték személyesen, telefonon vagy online). A falvakban élők körében az átlagnál kisebb arányt mértünk: mindössze 10%-os volt a megkeresési arány. A budapestiek és a városban élők körében az átlagnál némileg magasabb arányt mértünk (15%, illetve 16%).

A megkeresésen, kapcsolatfelvételen túl arra is rákérdeztünk, történt-e konkrét segítségnyújtás, azaz a felmérést megelőző három évben segítette-e valamilyen civil szervezet a megkérdezetteket vagy valamely rokonukat, ismerőseit. Alacsony, de a mérhető szintet bőven meghaladó arányokat tapasztaltunk. A megkérdezettek

- 7 százaléka kapott személyesen segítséget,
- 5 százaléka említette, hogy egy rokona kapott segítséget, valamint
- 5 százalékanak egy ismerőse kapott segítséget.

Az 1200 megkérdezettből összesen 126-an jelezték (11%), hogy személyesen őket és/vagy egy rokonukat és/vagy egy ismerőseit segítette civil szervezet az elmúlt három évben. Viszonylag nagy az eltérés a főváros-vidék viszonylatban, a budapesti mintában ugyanis 42-en (18%), a vidéki városi mintában 47-en (8%), a falusi mintában pedig 37-en (10%) jeleztek valamilyen kapcsolatot korábbiakról.

A CIVILEK A CIVIL SZERVEZETEK ÉLETÉBEN

Ebben a relációban először arról kérdeztük a résztvevőket, hogy segítettek-e, támogattak-e civil szervezetet a megelőző három évben. 426-an jelezték (36%), hogy a felsorolt részvételi, támogatási lehetőségek közül legalább egy megvalósult az esetükben. Erre a csoportra a továbbiakban a *segítők* elnevezést használjuk.

A legtöbben a személyi jövedelemadójuk 1 százalékát ajánlották fel. A teljes mintában minden ötödik megkérdezett, a segítőknek pedig 59 százaléka választotta már a támogatásnak ezt a formáját.

A második leggyakoribb mód a pénzbeli adomány. A teljes mintában 12 százalék jelölte meg ezt az opciót, a segítőknek pedig a 34 százaléka.

A személyes részvételt igénylő aktív támogatási formák fordulnak elő a legritkábban. A megkérdezetteknek néhány százalékára jellemző csupán, hogy tagja civil szervezetnek, vagy valaha tagja volt. Hét százalék segített önkéntes munkával.

4. táblázat: Civil szervezetek támogatása, segítése

	fő	résarány a segítők körében (%)	résarány a teljes mintában (%)
jövedelemadóm 1%-át ajánlottam fel civil szervezetnek	239	59	21
pénzbeli adományt juttattam civil szervezetnek	149	34	12
továbbítottam civil szervezet felhívását (pl. elmondtam ismerőseimnek, megosztottam Facebookon)	123	28	10
nem pénzbeli adományt juttattam civil szervezetnek	102	25	9
önkéntes munkával segítettem civil szervezetet	85	19	7
jelenleg is tagja vagyok civil szervezetnek	42	9	3
tagja voltam civil szervezetnek	23	5	2

A segítők szociodemográfiai profilja

A segítők nem egy jól körülhatárolható, szűk társadalmi rétegből kerülnek ki; minden, a kutatásban beazonosítható szociodemográfiai csoport képviselője megtalálható körükben. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a segítők és a nem segítők demográfiai összetétele megegyezne. Több ponton is megjelennek eltérések közöttük:

- A segítők körében némileg magasabb a nők aránya, de az eltérés minimális.
- A segítők körében jóval több 40-60 éveset találunk, mint a nem segítők körében. 48 százalékuk esik ebbe a korcsoportba, miközben a nem segítők esetében ez az arány 36%. Ezzel párhuzamosan az idősek (60 év felettiek) alulreprezentáltak a segítők között. A fiatalok, fiatal felnőttek aránya a két csoportban lényegében megegyezik.
- A segítők körében az átlaghoz képest magasabb a budapestiek és alacsonyabb a vidéki városokban élők részáránya.
- Az iskolázottság tekintetében egyértelműen látszik, hogy az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek jelentősen felülreprezentáltak a segítői csoportban.

5. táblázat: A segítő és a nem segítő csoport szociodemográfiai összetétele

	Résarány a segítők körében (%)	Résarány a nem segítők körében (%)
Nem		
férfi	40	42
nő	60	58
Korcsoport		
18-29	12	11
30-39	14	14
40-49	25	18
50-59	23	18
60-	27	39
Település típusa		
Budapest	24	17
város	46	51
falu	31	32

Iskolai végzettség		
8 általános	10	21
szakmunkásképző	27	35
érettségi	44	31
főiskola, egyetem	20	11

Ami a médiafogyasztást és a hírfogyasztást illeti, a segítők nem zárkoznak el egyetlen csatornától sem, de bizonyos platformokon intenzívebb a jelenlétük, mint a nem segítőké. Olyan platform viszont nem volt, amit a segítők kevésbé használnának. Ők tehát jellemzően intenzívebb médiafogyasztók. A lenti két táblázat a médiafogyasztási és a hírfogyasztási szokásokat mutatja a segítői és a komplementer csoportban. Az értékek az említettséget jelentik, százalékban kifejezve. Félkövérrel jelöltük azokat a platformokat és értékeket, ahol a segítők jelenléte érdemben erősebb, mint a nem segítőké.

6. táblázat: A segítők médiafogyasztási profilja (médiiumok, amelyeket az elmúlt egy hétben fogyasztottak)

	említések a segítők körében	említések a nem segítők körében
nyomtatott sajtótermékek	34	25
internetes sajtótermékek	50	35
televízió	92	91
rádió	66	53
Facebook	62	48
Instagram	16	12
Twitter	8	5
YouTube	39	30
online üzenetküldő szolgáltatások	40	30
zenestreamelő szolgáltatás	7	6

7. táblázat: A segítők hírfogyasztási, információszerzési profilja (az a két médiumtípus, ahonnan a híreket, információkat a leggyakrabban beszerzi):

	említések a segítők körében	említések a nem segítők körében
nyomtatott sajtótermékek	17	15
internetes sajtótermékek	39	28
televízió	80	85
rádió	31	34
online közösségi hálózatok (pl. Facebook, Instagram, Twitter)	26	19
online üzenetküldő alkalmazások (pl. Messenger, Hangouts, Viber, Whatsapp, Snapchat, Telegram)	5	3
videómegosztó webhelyek (pl. Youtube)	5	3

A segítséget hátráltató tényezők

Azoknál a megkérdezettekénél, akik az előző kérdésnél egyetlen választ sem jelöltek be, azaz nem segítettek, nem támogattak civil szervezetet az elmúlt három évben, megpróbáltunk utánajárni, milyen okok húzódnak meg ennek hátterében, milyen tényezők hátráltatják/-ták őket a segítségben, aktív részvételben. Ehhez több lehetséges okot, indokot soroltunk fel, amelyekből többet is megjelölhettek. Az alábbi táblázat mutatja, hogy a nem segítők mely tényezőket említették a leginkább. A számok összege azért haladja meg a százat, mert a megkérdezettek több opciót is megjelölhettek.

A legtöbbet említett tényező a megfelelő civil szervezet ismeretének hiánya. Majdnem minden második olyan válaszadó, aki eddig nem segített, ezt jelölte meg egyik tényezőként. A második legtöbbet említett hátráltató tényező a pénz hiánya (39% említette). A harmadik pedig a támogatás hatásában való kételkedés, amelyet minden harmadik nem-segítő említett.

Az idő és az érdeklődés hiányát, valamint a civil szervezetekről alkotott kritikus nézeteket (a bizalom hiánya vagy a hatékonyság megkérdőjelezése) nagyjából ugyanolyan gyakorisággal (25-28%) említették a nem-segítők.

8. táblázat: Civil szervezetek támogatását, segítségét hátráltató tényezők (százalékos arányok a nem segítők körében)

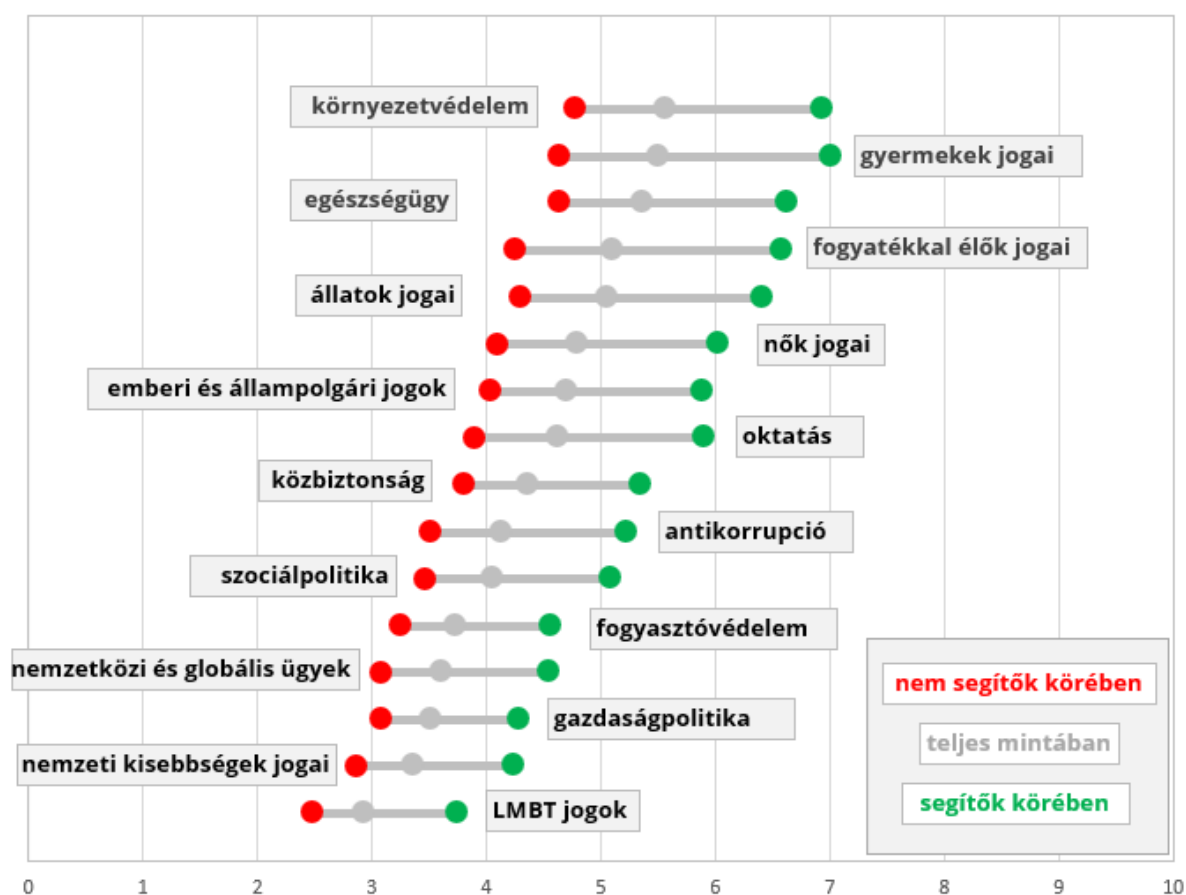
	a hátráltató tényező említettsége (%)
nem ismeri a megfelelő civil szervezetet	48
nem volt rá pénze	39
nem gondolja, hogy a részvétele, támogatása érdemben segítené a szervezet munkáját	33
nem bíz a civil szervezetekben	28
nem tartja hatékonyak a civil szervezetek tevékenységét	27
nem érdeklik azok az ügyek, amelyekkel a civil szervezetek foglalkoznak	26
nem volt rá ideje	25

Potenciális segítség a jövőben

Függetlenül attól, hogy valaki korábban segített-e már valamilyen formában civil szervezetet vagy sem, megkérdeztük minden résztvevőtől, hogy a jövőben mennyire tartja elképzelhetőnek, hogy segít, támogat egy civil szervezetet. Annak érdekében, hogy beazonosítsuk, mely területeken van nagyobb esély a támogatásra, 16 tevékenységi területet soroltunk fel, és mindegyik esetében rákérdeztünk a jövőbeni támogatás valószínűségére.

Az alábbi ábra az egyes területek átlagos pontszámait mutatja be. Az átlagok 0-10 között változnak, ahol a 0 azt jelenti, egyáltalán nem képzelhető el a segítség, a 10-es pedig azt, hogy teljes mértékben elképzelhető. Szürke színnel jelöltük a teljes mintában kapott értékeket, zölddel a segítők körében kapott átlagot, míg pirossal a nem segítő csoportban kapott értéket.

3. ábra: Tevékenységi területek támogatottsága (átlagos értékek a 0-10 skálán)

A legfontosabb megállapítások:

- Leginkább a környezetvédelmi, a gyermekek jogaival kapcsolatos és az egészségügyi területekkel foglalkozó civil szervezetekről tudják az emberek elképzelni, hogy segítenék, támogatnák azokat.
- A hajlandósági skála közepénél (5-ös érték) nagyobb átlagot mértünk még két területen: a fogyatékkal élők esetében, valamint az állatok jogai kapcsán.
- Legkevesbé az LMBT-jogokkal foglalkozó civil szervezeteket támogatnák, a teljes minta átlaga egyedül itt nem érte el a 3-as értéket. A nemzeti kisebbségek jogai az utolsó előtti helyre sorolt terület. Mindez rávilágít arra, milyen alacsony szinten van a kisebbségek iránti érzékenység.
- Azok, akik már segítettek – azaz a segítők – minden területen lényegesen nagyobb hajlandóságot mutatnak a jövőbeli támogatásra azoknál, akik korábban nem segítettek.
- A nem segítők átlagpontszáma egyetlen területnél sem éri el a skála közepét jelentő 5-ös értéket. Ők inkább nem tartják elképzelhetőnek a jövőbeli segítséget sem. A segítők között viszont a 16 terület közül 11 esetében haladja meg az átlag az 5-ös értéket. Tehát ezeknél ők inkább elképzelhetőnek tartják, hogy a jövőben is segítsenek, támogassanak.
- A segítői és a komplementer csoportban megfigyelt területi rangsor 1-2 minimális eltéréstől eltekintve megegyezik a teljes mintáéval. Tehát a két csoport támogatási preferenciái nem térnek el érdemben. A különbség csak a támogatási hajlandóságban mutatkozik meg.

A jövőbeni segítség formájáról is kérdeztük a felmérés résztvevőit. A legtöbben (41%) az SZJA 1%-os felajánlását tartják elképzelhetőnek. A legkisebb erőforrás-ráfordítással járó opciót, a civilek felhívásainak továbbítását, meglepően kevesen jelölték meg (26%).

Közel ugyanakkora az említettsége a pénzbeli és a nem pénzbeli adománynak, valamint az önkéntes munkának (22-24%). Tagként 7 százalék tudja elképzelni a segítséget, ez több annál, mint amennyien korábban jelezték, hogy már tagok, vagy tagok voltak.

9. táblázat: Civil szervezetek jövőbeni támogatásának lehetséges formái (százalékos arányok a teljes mintában)

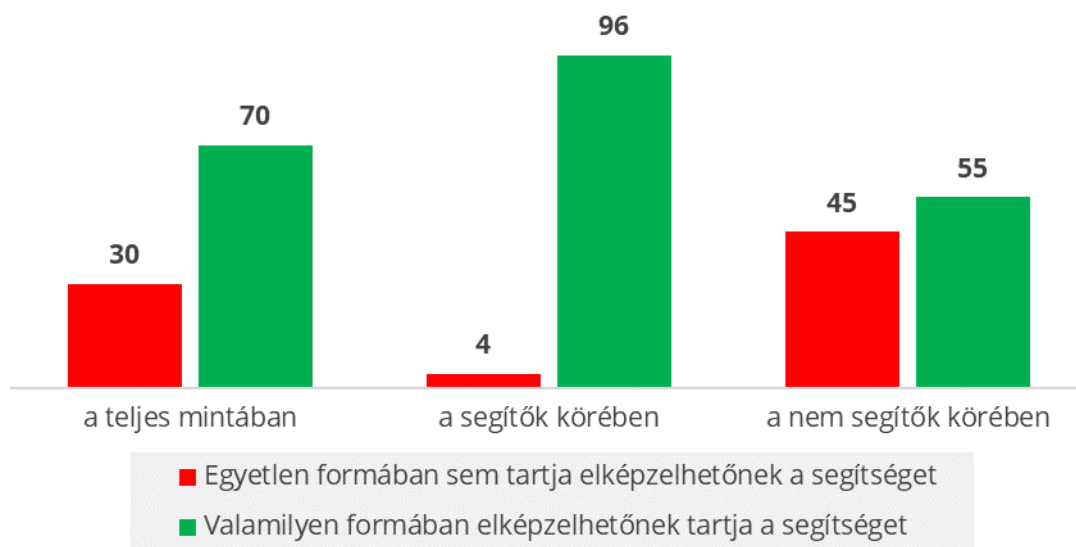
	említettség (%)
jövedelemadóm 1%-át ajánlanám fel	41
továbbítanám a felhívásait (pl. elmondanám ismerőseimnek, megosztanám a Facebookon)	26
nem pénzbeli adománnyal támogatnám	24
pénzbeli adománnyal támogatnám	23
önkéntes munkával segíteném a civil szervezetet	22
tagként vennék részt a civil szervezet munkájában	7

A megkérdezettek 30 százaléka egyetlen felsorolt támogatási formát sem jelölt meg, ők nem tartják elképzelhetőnek, hogy segítsenek a civil szervezeteknek. Összesen 70 százalék jelezte viszont, hogy egy vagy több formában is elképzelhetőnek tartja a támogatást.

Azok, akik korábban már támogattak civil szervezetet, vagy részt vettek a munkájában (a *segítő*k) szinte kivétel nélkül elképzelhetőnek tartják, hogy a jövőben újra megteszik ezt. Közülük csupán 4 százalék nem említett egyetlen jövőbeli, potenciális támogatási formát sem.

Azok, akik eddig nem segítettek, nem zárkoznak el teljesen a jövőbeli támogatástól. 55 százalékuk ugyanis nyitva hagyta ennek a lehetőségét.

4. ábra: Civil szervezetek jövőbeni támogatása (százalékos értékek a segítőik és a nem segítőik körében, valamint a teljes mintában)

FÜGGELÉK – A KUTATÁS KÉRDŐÍVE

1. Kérem, nevezzen meg egy országos civil szervezetet. Nem baj, ha nem emlékszik pontosan a nevére.

2. Kérem, nevezzen meg egy helyi civil szervezetet. Olyat, ami itt, az Ön településén tevékenykedik. Nem baj, ha nem emlékszik pontosan a nevére.

3. Most felsorolok néhány szervezetet. Kérem, mondja meg, hogy melyik számít civil szervezetnek és melyik nem!

- Vasutasok Szakszervezete
- „Fauna” Természetvédelmi Egyesület
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
- Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége
- Szent László Össejt Alapítvány
- Csellengő Kisállatmenhely Alapítvány
- Ifjúság és Családjogvédő Egyesület
- "Kinizsi" Sporthorgász Egyesület
- Magyar Vöröskereszt
- Társaság a Szabadságjogokért
- Magyar Helsinki Bizottság

4. Most felsorolok különféle tevékenységeket, és kérem, mindegyikről mondja meg, mennyire tartja fontosnak, hogy a civil szervezetek foglalkozzanak ezekkel. Kérem, a kártya alapján válaszoljon, ahol a 0 jelenti, hogy egyáltalán nem fontos, a 10 pedig azt, hogy nagyon fontos.

- Fogalmazzanak meg javaslatokat, tanácsokat politikusok, állami intézmények számára.
- Segítsék a rászoruló társadalmi csoportokat.
- Indítsanak petíciót, gyűjtsenek aláírásokat közérdekű ügyekben.
- Fejezzék ki álláspontjukat országos közéleti kérdésekben.
- Biztosítsanak lehetőséget, teret azoknak az aktív állampolgároknak, akik részvételükkel, támogatásukkal szeretnének tenni a közjó érdekében.

A továbbiakban civil szervezeten olyan önszabályozó társadalmi szerveződést, jellemzően alapítványt vagy egyesületet értünk, amely az állampolgárok elhatározásából jött létre, és nonprofit módon, az államtól függetlenül, a közjó javára működik. A következő kérdések ilyen civil szervezetekre vonatkoznak.

5. Emlékszik-e az elmúlt három évből olyanra, hogy egy civil szervezet kapcsolatba próbált Önnel lépni, például tájékoztató anyagot kapott, személyesen, telefonon, vagy interneten keresztül keresték fel?

- igen
- nem

6. Az elmúlt három évben segítette-e valamilyen civil szervezet személyesen Önt vagy valamely rokonát, ismerőst? Több választ is megjelölhet!

- személyesen engem
- egy rokonomat
- egy ismerősome

7. Az elmúlt három évben Ön segítette-e vagy részt vett-e civil szervezet munkájában? Ha igen, ez milyen jellegű volt? Több választ is megjelölhet!

- jelenleg is tagja vagyok civil szervezetnek
- tagja voltam civil szervezetnek
- önkéntes munkával segítettem civil szervezetet
- pénzbeli adományt juttattam civil szervezetnek
- nem pénzbeli adományt juttattam civil szervezetnek
- jövedelemadóm 1%-át ajánlottam fel civil szervezetnek
- továbbítottam civil szervezet felhívását (pl. elmondtam ismerőseimnek, megosztottam Facebookon)

8. Most felsorolok néhány tényezőt, ami hátráltathatta abban, hogy az elmúlt időszakban segítse, támogassa, vagy részt vegyen civil szervezet munkájában. Kérem, mindegyikről mondja meg, hogy igaz-e Önre, vagy nem igaz!

- nem volt rá ideje
- nem volt rá pénze
- nem érdeklik azok az ügyek, amelyekkel a civil szervezetek foglalkoznak
- nem bízik a civil szervezetekben
- nem ismeri a megfelelő civil szervezetet
- nem tartja hatékonynak a civil szervezetek tevékenységét
- nem gondolja, hogy az Ön részvétele, támogatása érdemben segítené a szervezet munkáját

9. Most felsorolok olyan érdekérvényesítési területeket, amelyekkel civil szervezetek is foglalkoznak. Mennyire tartja elképzelhetőnek, hogy ezeken a területeken a jövőben segítené, támogatná a civilek munkáját? Kérem, a 0-10-es skálán válaszoljon, ahol a 0 jelenti azt, hogy egyáltalán nem tartja elképzelhetőnek, a 10 pedig azt, hogy teljes mértékben elképzelhetőnek tartja.

- környezetvédelem
- gyermekek jogai
- állatok jogai
- fogyatékkal élők jogai
- emberi és állampolgári jogok
- oktatás
- egészségügy
- szociálpolitika
- nők jogai
- antikorrupció
- közbiztonság
- gazdaságpolitika
- fogyasztóvédelem
- nemzetközi és globális ügyek

- nemzeti kisebbségek jogai
- LMBT jogok

10. Ha a jövőben segítené egy civil szervezet munkáját, akkor azt milyen formában tartja elképzelhetőnek? Kérem, válaszoljon a kártya segítségével! Több választ is megjelölhet!

- tagként vennék részt a civil szervezet munkájában
- önkéntes munkával segíteném a civil szervezetet
- pénzbeli adománnyal támogatnám
- nem pénzbeli adománnyal támogatnám
- jövedelemadó 1%-át ajánlanám fel
- továbbítanám a felhívásait (pl. elmondanám ismerőseimnek, megosztanám a Facebookon)

11. Egyes vélemények szerint:

1 - fontos, hogy a civil szervezetek tevékenységükkel felhívják a figyelmet az állami szervek és a kormány hiányosságaira, hibáira,

mások szerint

2 - a civileknek nem dolguk az állami szervek, a kormány kritizálása.

Ön melyik állítással ért inkább egyet?